

ponovile. Ne pustim pa si napihovati misli s skrbjo, da za mlade ne bo dela in da si ne bodo mogli ustvariti družin, ker ne bodo socialno varni. Trudim se verjeti, da se za delovne vedno najde delo, za pogumne prostor pod soncem in da je ljubezen nad vsem tem. »Saj je življenje več kot jed in telo več kot obleka.« (Lk 12, 23)

In seveda – kaj pišete zdaj, kakšna je vaša prihodnja knjiga?

Omenila sem že delo za odrasle, ki sem ga skoraj končala. Zdaj moram najti založnika. Drugače pa sem v prvi polovici šolskega leta zelo zaposlena v šoli, saj s četrtem letnikom pripravljam veliko uprizoritev, v kateri združujem vse delavnice, ki jih v programu izvajamo. Za ta projekt nosim krovno odgovornost. Izberem, pripravim besedilo, ki je največkrat povezano z maturo (letos bo to Bartolov *Alamut*, pomagam si z dramsko priredbo Dušana Jovanovića), z dijaki oblikujem govorno podobo, režiram, usklajujem delo z drugimi mentorji, ki na svojih delavnicah pripravljajo likovni, gibalni, glasbeni koncept uprizoritve, kar potem vgrajujem v celoto. Do premiere, ki bo februarja, torej ne bom kaj dosti napisala, samo kakšno kratko zgodbo za revije. Potem ko se v šoli spet utirim v normalen ritem, pa se lotim nove mladinske snovi. Motiv se mi že dolgo pleče po glavi, a ga še nikomur ne izdam.

Petra Vidali

Večer, 24. september 2016, str. 5

Vinko Möderndorfer: »LE PESNIKI IMAJO VIZIJO. SLEDIMO JIM!«

(Foto: Robert Balen)

V mnogih pesmih in pesmičicah (deminutiv seveda ne zmanjšuje vrednosti pesmi, kajne?) so reference na vaše velike pesniške in druge prednike – od Kajetana Koviča do Gregorja Strniše, slednjemu ste blizu v pesmi Nekoč je živel kamen. Kako je torej to s predniki, sodobniki, vzorniki pri zrelem pesniku, kot ste? Tudi filmske reference imate, Fellinija iz Amarcorda v pesmi Drevesni ljudje ...

Največja inspiracija za pesnika so drugi pesniki. Tako pesniki besede kot pesniki filma, slikarstva in kar je še podobnih lepih umetnosti. Dobra pesem je neprestano v dialogu z vso pesniško tradicijo. Pesniki nadaljujemo tam, kjer so drugi pesniki končali. Tradicija, če jo zna pesnik vkomponirati v svoje pesnjene, naredi pesem bogatejšo. Pri bralcu sproža nove asociacije, odpira mnoga nova vrata. Pesmi, ki ne komunicirajo s skupnim pesniškim vesoljem, so najbrž manj zanimive. Ko pa ste že načeli to temo, mislim, da ima pesem *Nekoč je živel kamen* več skupnega s Prešernovo pesmijo *Kam*. Če je to sploh pomembno.

Vse mogoče ljubezni so v Pesmih in pesmičicah, tudi ljubezen do besed. Pri vas je silovita, in čeprav smo bolj vajeni

stiske besed, je pri vas nikakor ni čutiti? Vse je povezljivo z vsem, vse objema in poljublja vse. Tudi starše nagovarjate z njimi, ne le majhnih in velikih otrok? Nekje sem prebral (ali pa sem si izmislil): Svet je pesmi vreden. In v resnici tako tudi mislim in čutim. Svet je ena sama pesem, sestavljena iz neskončnega števila pesmi. Pesniki smo, tako se včasih počutim, samo posredniki med svetom in zapisom. Med svetom in besedami, ki poskušajo zapisati občutenje sveta. Se čudno sliši, kaj? Pa ni čudno. Res pa je tudi to, da je pesnik posebno bitje, ki lahko vidi v svetu vse te pesmi. Ta dar, da znaš v svetu prepoznati pesem, je redek. In ne traja večno. Zdaj se mi zdi, da sem se velikokrat počutil tako, da so bile pesmi vsepovsod, vsepovsod sem jih našel in kar same so prihajale k meni. Pa se potem kdaj v življenju spet nisem počutil tako. Svet je bil ploščat in v njem nisem prepoznal ničesar lepega. Pa so se oblaki spet razkadili ... In to se izmenjuje v nerazumljivem ritmu življenja. Kar se pa nagovora tiče: pesem nagovarja vse. Nikoli nisem pisal pesmi za otroke ali pa za odrasle. Vedno sem pisal samo pesmi. Ne obstajajo pesmi za otroke. Obstajajo samo pesmi.

Poezijo pišete vse svoje življenje, koliko ste se spreminjali v (ljubezenskem) razmerju do nje skozi desetletja?

Pred časom so mi prišle v roke pesmi, ki sem jih pisal kot gimnazijec. S strahom sem jih bral. Pričakoval sem, da bom naletel na obupno okorne verze ... Pa začuda ni bilo tako. Jasno, da pesmi iz tistih časov niso bile odlične, bile so iskateljske; mladi pesnik je navdušeno odkrival formo, metafore, moč besede ... Vendar vseeno je že v tistih pesmih moč prepoznati poseben, sicer še neizoblikovan pesniški glas, ki se v svoji osnovni tonaliteti vse do danes ni dosti spremenil. Kasneje, ko pesnik odrašča in dorašča, se navdušenju nad formo

pridruži še vsebina. Hkrati z življenjem in zorenjem zori in dozoreva tudi pesnikova pesem. Ampak glas ostaja isti. In nekakšna pesniška vizija, ki jo ima mlad pesnik. Tudi ta se ne spreminja. V resnici imajo samo pesniki vizijo. Sledimo jim!

Z ilustratorko Suzi Bricelj sta vzpostavila redko sinergijo, vajini backi in packe ..., njene vizualizacije dolgčasa ali sanj ali drevesnih ljudi ... so izjemen kontrapunkt verzom. Kot bi ilustracija vzpostavila »smiselni red« in poenotila raznorodnost knjige?

Knjiga *Pesmi in pesmičice* ni raznorodna. Ne more biti raznorodna. Preveva jo isti žar, čuti se isti pesniški zamah, ista pesniška energija, isti pesniški svet. Pesmi je končno napisal isti pesnik. Čeprav so pesmi nastale v nekaj letih, izpričujejo zelo poenoten svet, to že moram pripomniti. Jasno pa je, da sta kolorit in figuratika odlične ilustratorke Suzi Bricelj knjigo naredila še za posebno bralsko doživetje. Vse to vrhunska ilustracija pač naredi. Vendar: na začetku je bila pesem, ki je inspirirala ilustracijo. Brez pesmi ne bi bilo ilustracije. Ilustracija pesem vizualizira, bralcu sugerira domišljjski svet. Zakaj ne? Ampak, o tem sem prepričan, za sprožitev bralečevega vizualnega doživljanja je vedno dovolj samo pesem. Sva pa s Suzi odlično sodelovala. Res je izvrstna umetnica. Ilustracije so njeno doživljanje, njeno branje moje poezije, ki mi veliko pomeni.

Ste se bali banalizacije, pretiranega rimanja? Z igrivimi zasuki in asociacijami vedno znova presenetite.

Nisem se bal banalizacije in pretiranega rimanja. Zelo redka pesem namreč nastane brez popravkov. Vseh teh banalizacij in pretiranega rimanja, kot pravite, se pesnik znebi kasneje, ko pesem obdeluje in predeluje in pili in pili, kot da je kakšen pilimojster. Prav zadnjič sem brskal

po računalniku, kjer hranim vse verzije posameznih pesmi. Pesem, ki ima samo tri vrstice, je na začetku imela štiri kitice pa potem dve pa spet tri ..., da bi na koncu, čez kakšno leto, nenadoma pravilno zazvenela v treh vrsticah. Med potjo obdelave in dodelave se pesem otrese vsega odvečnega.

Z mladinsko književnostjo ste si zelo na ti. Je to v vašem značaju, da ste nenehno v stiku z mladimi bralci?

Kot sem že večkrat rekel: ne obstajajo mladinska, otroška, ženska, moška književnost. Obstaja samo književnost. Zame je Dahl dober književnik. Beremo ga vsi. Tudi *Piko Nogavičko* beremo vsi. V vseh življenjskih obdobjih. Ko pišem, ne pišem zato, da bi napisal mladinsko zgodbo. Pišem zato, da bi napisal zgodbo. Res pa je, in to je strašno dragoceno, da so mladi bralci direktni, odkritosrčni, navdušeni, niso lažno kritični, ne delajo se pametne, v zgodbi ne iščejo najprej napak, čeprav jih vidijo bolj kot odrasli bralci, zgodbi se veliko bolj čustveno prepustijo ... Včasih se čudim, kako zelo se človek spremeni, ko neha biti otrok, ko vstopi v tako imenovani svet odraslih. Kaj je narobe s svetom, kaj je narobe z nami, kakšno húdo naredimo našim otrokom, da postanejo takšni grozni odrasli, kot smo sami, se kar naprej sprašujem. No, kakorkoli že ... Srečanje z mladimi, odkritosrčnimi bralci, je za nekoga, ki piše zgodbe, izjemno dragoceno doživetje. Doživetje neposrednosti in iskrenosti. Sicer pa, ko pišem, se ne ukvarjam toliko z mladimi. Morda bolj s tem, da se poskušam spomniti in se preseliti nazaj v trenutke svoje mladosti, ko sem bil še neposreden, čist, naiven in sem mislil, da je svet dober. S pisanjem poskušam odkriti skrivnost. Vsaka mladost je namreč velika skrivnost. Tudi moja. Poskušam jo spet najti. Skozi pesmi. Skozi pesmičice. Skozi zgodbe.

*Intimizem je bil v davnih letih pri nas malodane prepovedan. Ko je Ada Škerl prva med vsemi objavila intimistično zbirko *Senca v srcu*, so jo zatrli. Potem so prišli četveričarji – Zlobec, Pavček, Menart, Kovič – in postal je norma. Kaj pravite?*

Ne vem, kako je bilo takrat. Vem pa, in o tem sem prepričan, da pesnice Ade Škerl in njene poezije ni mogel nihče ne uničiti ne zatreti. Njena poezija živi, medtem ko za mnoge politične akterje, za mnogo funkcionarje in ideologe, pa tudi za kramparske pesnike, že dolgo ne vemo več. Kar pa se poezije tiče: vedno je bila zapisana intimizmu. Pesnjenje je intimno početje. Res pa je tudi to, da poezija ni samo ljubezenska lirika. Tako kot je narobe, da so bili v petdesetih letih prepričani, da je treba pesniti angažirano, lopatarsko, da je treba poveličevati delavski razred, družbene spremembe itd., tako je tudi slabo, da poezija v današnjem času vse premalo vidi stiske ljudi, vse prevelikokrat se sodobni pesniki obnašajo, kot da v svetu ni bolečine, ni krivic, ni nemoči ... Poezija, ki so jo kdaj pa kdaj tudi prisilili, da je bila družbeno koristna, je prav tako slaba, kot je lahko slaba poezija, ki sredi krvavečega sveta vidi samo rdečino vrtnice.

Brez dvoma je bilo za poezijo slabo, kadar se je politika poskušala vtikati v njeno bistvo, vendar ji to ni nikoli zares škodilo. Poezija je vedno preživela. Vmešavanje politike jo je naredilo celo trpežnejšo, močnejšo, bolj iskateljsko. Tako da se mi minuli časi, z vsem svojim politično ideološkim nasiljem, sploh ne zdijo tako zelo problematični. Vsaj ukvarjali so se s kulturo, ji nagajali, jo spotikali, jo zatirali ali lažno poveličevali ..., kar je govorilo o tem, da se je poezija tako imenovanim voditeljem naroda zdela pomembno dejstvo družbe. In tudi ljudje so jo razumeli tako. Veliko bolj nevaren se mi zdi čas, v katerem živimo danes. To je čas vase zagledanih, samozadostnih

in demokratično izvoljenih pobalinov, ki jim je vseeno za poezijo, za kulturo, za umetnost. Takoj ko se prikomolčijo na oblast, porinejo kulturo in poezijo na obrobje življenja. Nič razen osebnih in strankarskih koristi jim ni pomembno, ničemur ne prisluhnejo, nič jih ne vznemiri, ničesar ne razumejo in nočejo razumeti v svoji neskončni hlapčevski omejenosti. To stanje načrtne in popolne ignorance je strašnejše kot ideološka cenzura. Ko bodo kulturo, poezijo, jezik, umetnost popolnoma porinili na obrobje, bo ta tisočletni narod izumrl. Že umira. Že odhaja. Novodobni globalni voditelji so svet ustrojili tako, da se ne sliši ničesar več, zgolj hrup trgovinskih centrov in trušč cenene zabave, v katero hočejo stlačiti prav vse, kar je še nedavno bila kultura. Za novokomponirane slovenske voditelje je tako kultura zgolj zabava in zabavnjaštvo. In tudi velika večina ljudi, kar se mi zdi najstrašnejše, misli podobno. Za večino slovenčelnov, kot nas je enkrat za vedno lucidno označila pesnica, so ustvarjalci nekoristni paraziti in zajedavci. Kapitalska pamet bi rada iz poezije in lepote naredila trgovski spektakel. Celó iz podelitve literarnih nagrad bi radi naredili televizijski resničnostni šov pričakovanja, zavisti in tekmovanja. Ker narcisoidno sodelujemo v tem, vsi skupaj izgubljamó bitko. Bojim se, da za vedno.

Melita Forstnerič Hajnšek
Večer, 24. september 2016, str. 6

Aleš Šteger: »NUJA PO ANGAŽIRANIH KURENTIH«

(Foto: Marko Vanovšek)

*Kurent je vaš prvenec za otroke. Kako to, da tako – razmeroma pozno – po osmih pesniških zbirkah, treh prozih knjigah in esejih? Po navadi je proces obraten in so zgodnja dela mladinska. Uredniki so me v preteklosti pogosto nagovarjali, naj napišem kaj za otroke. Pa se mi je to zmeraj zdel neki povsem drug kozmos s svojimi zakonitostmi obrti. Potem pa se mi je zgodil Kurent kot muzikal za lutkovno gledališče. Zgodil v smislu, da me je pritegnilo sodobno oblikovanje mitoloških likov, kot sem ga srečal pri angleškem pesniku Tedu Hughesu, predvsem v njegovi knjigi za otroke *The Iron Man*. Obenem je nemški režiser Peter Zach pričel snemati dokumentarni film *Brezmejno*. Med drugim je v pustnem času šel na Ptuj in posnel tamkajšnje rajanje. Ko sem pregledoval grobi material, sem se zaustavil ob postapokaliptičnih podobah kurentov, ki so jih izdelali učenci srednje elektrošole.*